

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 OSLO

Deres ref.
16/100

Arkiv/Saksnr.
522/15/00026-5

Oslo
30. juni 2016

1407

Høring NOU 2016: 1 Arbeidstidsutvalget

Det vises til departementets brev datert 15. januar 2016 hvor NOU 2016:1 *Arbeidstidsutvalget* sendes på høring med frist 1. juli.

Norges Rederiforbund er nærings- og arbeidsgiverforening for utenriks skipsfart og offshore entreprenørvirksomhet på norsk sokkel. Vi representerer blant annet alle riggselskaper med flyttbare offshoreinnretninger på norsk kontinentalsokkel, som til sammen sysselsetter mer enn 8000 arbeidstakere underlagt de særskilte arbeidstidsbestemmelsene i rammeforskriften for petroleumsvirksomheten til havs.

Norges Rederiforbund er enig i utvalgets forslag til generelle oppmykninger i bestemmelsene om gjennomsnittsberegning av arbeidstid og kvelds-/nattarbeid, samt innføring av en ny kategori arbeidstakere benevnt som delvis uavhengige stillinger. Derimot er vi skuffet over at utvalget i liten grad har analysert de særlige arbeidstidsbestemmelsene for offshorearbeid, herunder hvordan disse bestemmelsene har bidratt til de kostbare arbeidstidsordningene som praktiseres på norsk sokkel. I det følgende vil vi først gi våre kommentarer til utvalgets forslag til endringer i arbeidsmiljøloven. Dermed vil vi redegjøre for de særlige arbeidstidsbestemmelsene for petroleumsvirksomheten til havs, og fremme forslag til endringer i tråd med Petroleumstilsynets rapport «Flyt av flyttbare innretninger mellom kontinentalsokler i Nordsjøbassenget» avgitt til Arbeids- og sosialdepartementet 1. juli 2015.

Utvalgets forslag til endringer i arbeidsmiljøloven

Unntak fra arbeidstidsbestemmelsene basert på kjennetegn ved stillingen

Norges Rederiforbund støtter videreføringen av unntakene for ledende og særlig uavhengige stillinger. Dette er unntak av stor praktisk betydning for virksomhetene.

Vi er enige i at ansatte i ledende stillinger har en arbeidssituasjon hvor de selv har best mulighet til å ivareta egne verne- og velferdshensyn. Ledere utøver arbeidsgivers styringsrett, og arbeidstidsreglene passer ikke for slike ansatte.

Vi har ikke innvendinger mot at det tas inn et punkt i arbeidsmiljøloven § 14-6 om at unntak fra arbeidstidsreglene skal fremgå av arbeidsavtalen, så lenge kravet skal forstås som en ordensforskrift og ikke et materielt vilkår.

Når det gjelder alternativet særlig uavhengig stilling støtter vi en videreføring av unntaket. Praktiseringen av unntaket bør gjenspeile den samfunnsmessige og teknologiske utviklingen. Loven må reflektere dagens makt- og styrkeforhold på arbeidsplassene, herunder arbeidsgivernes reduserte muligheter for reell kontroll med selvstendige og høyt utdannede arbeidstakeres arbeidstid. Særlig uavhengige ansatte har mer oppgavestyrt enn klokkestyrt oppgaver. De er typisk satt til å ivareta et ansvarsområde og definerer selv hva som skal gjøres når og på hvilken måte innenfor løst definerte rammer. I et arbeidsliv hvor arbeidstakerne har stadig høyere kvalifikasjoner og i økende grad har betydelig innflytelse over sin egen arbeidshverdag, er det naturlig at gruppen av særlig uavhengige vokser i omfang.

Norges Rederiforbund støtter videre flertallets forslag om å innføre en mellomkategori med mulighet til å avtale unntak fra lovens mest detaljerte arbeidstidsbestemmelser. Det er ikke tvil om at det økte utdanningsnivået og den økte spesialiseringen og profesjonaliseringen i arbeidslivet har medført at en større andel av arbeidstakerne har betydelig innflytelse på når, hvor og hvordan arbeidet utføres, stor selvstendighet i utførelsen av arbeidet og betydelig kontroll over egen arbeidstid. Dette tilsier etter vår oppfatning at flere burde unntas fra lovens mest detaljerte arbeidstidsbestemmelser, slik utvalget også foreslår. En modell med arbeidstakere som er «særlig uavhengig etter avtale» vil i tilstrekkelig grad ivareta partenes behov for forutberegnelighet, samtidig som det ville være enkelt å håndheve et kriterium om at arbeidstakeren i det alt vesentlige selv kunne bestemme når og hvordan arbeidsoppgavene skal utføres.

Vi forutsetter at innføringen av mellomkategorien «delvis uavhengige stillinger» ikke skal medføre en skjerping av kriteriene for «særlig uavhengig stilling».

Arbeidstidsutvalget anbefaler at det utarbeides veiledninger som gir mer utfyllende forklaringer og eksempler på stillinger som kan unntas. Vi er skeptisk til dette. Slike fortolkninger utarbeidet av forvaltningen oppfattes raskt som bindende noe som er problematisk i relasjon til legalitetsprinsippet.

Særregler for skift- og turnusordninger

Norges Rederiforbund støtter utvalgets forslag til oppmykning i reglene om skift- og turnusordninger. Disse bestemmelsene er av mindre betydning for våre medlemsbedrifter, hvis skiftgående personell stort sett følger særreglene i rammeforskriften. Bestemmelsene kan dog være viktige i forbindelse med klassing og oppgradering av fartøy og rigger hvor det er behov for at landansatte arbeider mer intensivt i en tidsbegrenset periode.

Generelt er det vår oppfatning at arbeidsmiljøloven har stramme rammer for hvilke arbeidstidsordninger som kan avtales, i forhold til arbeidstidsdirektivet og arbeidstidslovgivningen i land som vi ellers sammenligner oss med, jf. utvalgets gjennomgang av regelverket i Sverige og Danmark på side 216 i utredningen. I det moderne, norske arbeidslivet som er særpreget ved betydelig selvbestemmelse, utstrakt medbestemmelse og stor jobbtrygghet, ser vi ikke hvorfor vi skal ha vesentlig strengere regler enn arbeidstidsdirektivet legger opp til.

En naturlig oppmykning utover det utvalget foreslår, ville være å tillate større arbeidstidskonsentrasjon i tidsbegrensede perioder. Dette vil kunne redusere behovet for midlertidig arbeidskraft og innleie i virksomheter som fra tid til annen opplever tydelige arbeidstopper. Konkret vil vi foreslå at arbeidsmiljøloven § 10-5 *Gjennomsnittsberegning av den alminnelige arbeidstiden* får et nytt fjerde ledd som følger:

- (4) *For å dekke et tidsbegrenset behov kan arbeidsgiver og arbeidstaker eller arbeidstakernes tillitsvalgte skriftlig avtale at den alminnelige arbeidstid for en periode på inntil fire måneder i gjennomsnitt ikke blir lenger enn foreskrevet i § 10-4. Den alminnelige arbeidstiden kan ikke overstige 84 timer i løpet av sju dager.*

I tillegg bør det for slike tidsavgrensede avtaler åpnes for unntak fra arbeidsmiljølovens krav til ukentlig hvile, som ikke har noen parallell i arbeidstidsdirektivet. Det foreslås at arbeidsmiljøloven § 10-8 *Daglig og ukentlig arbeidsfri* (2) tilføyes et nytt annet punktum som lyder:

Dette kravet kan fravikes i avtale om utvidet gjennomsnittsberegning av arbeidstiden for en tidsavgrenset periode i medhold av § 10-5 (4).

Kveldsarbeid

Norges Rederiforbund støtter forslaget om en mer fleksibel adgang til å legge arbeid til tiden etter kl. 21.00 på kvelden. Vi oppfatter dette som et gode for arbeidstaker, og et forslag som kodifiserer noe som allerede er en utbredt praksis innenfor mange næringer.

Arbeidstidsbestemmelsene i rammeforskriften

Innledning

Reiten-utvalgets rapport «Økt bore- og brønnaktivitet på norsk sokkel» fremhevet at arbeidstidsordningene er en vesentlig bidragsyter til det særnorske kostnadsnivået. Arbeidstidsutvalget foreslår å endre 1/3-regelen, og det kan vi slutte oss til. Langt viktigere er imidlertid å gjøre noe med de særlige rammene for arbeidstiden som medfører et lavere årsverk i petroleumsvirksomheten enn på land.

Norges Rederiforbund viser til den særlige arbeidstidsreguleringen i rammeforskriften, hvor det blant annet er bestemt at arbeidstiden for alle grupper skal være 36 timer i gjennomsnitt og at hvilepauser skal regnes som en del av arbeidstiden. Disse bestemmelsene innebærer at den effektive arbeidstiden offshore er fastsatt til 33 timer i gjennomsnitt pr. uke. Norges Rederiforbund kan ikke se at det er grunnlag for å opprettholde særregler som gir et såvidt lavt årsverk i petroleumsvirksomheten til havs.

Ukentlig arbeidstid i arbeidsmiljøloven og rammeforskriften

Den alminnelige ukentlige arbeidstiden skal etter arbeidsmiljøloven § 10-4 ikke overstige 40 timer. Den skal ikke overstige 38 timer blant annet hvor arbeidstaker må arbeide minst hver tredje søndag eller 36 timer ved helkontinuerlig skiftarbeid eller sammenlignbart turnusarbeid.

Hvilepauser skal som hovedregel betraktes som fritid og ikke medregnes i arbeidstiden, jf. § 10-9. Dersom arbeidstaker ikke kan forlate arbeidsplassen under pausen eller der det ikke finnes tilfredsstillende pauserom, skal hvilepausen likevel medregnes i arbeidstiden.

For offshorearbeid er det gitt avvikende regler i Forskrift om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten og på enkelte landanlegg (rammeforskriften) §§ 37-44. Den alminnelige arbeidstiden skal ikke overstige 36 timer i uken i gjennomsnitt i løpet av en periode på høyst ett år, jf. § 37 annet ledd. Bestemmelsen differensierer ikke ukearbeidstiden i forhold til ulike arbeidsmønstre slik arbeidsmiljøloven § 10-4 gjør. Arbeidstiden er derfor kortere for enkelte grupper – særlig rene dagstillinger – enn den ville vært etter arbeidsmiljølovens alminnelige bestemmelser.

Hvilepausen skal etter rammeforskriften § 40 annet ledd være én time når arbeidstiden er tolv timer i døgnet. I motsetning til det som følger av arbeidsmiljøloven skal hvilepausen regnes som arbeidstid. Trekker man fra hvilepausene, og beregner arbeidstiden på samme måte som på land, er den ukentlige gjennomsnittlige arbeidstiden etter sokkelregelverket reelt sett kun 33 timer.

Særreglene går tilbake til 1977

Særreguleringen av arbeidstiden på sokkelen ble utformet av Halden-utvalget parallelt med innføring av arbeidsmiljøloven av 1977, jf. NOU 1976:40 og NOU 1977:36. Dagens arbeidstidsregulering er i hovedsak en videreføring av Halden-utvalgets forslag hvorefter den alminnelige arbeidstiden medregnet hvilepauser ikke skulle overstige 36 timer i uken i gjennomsnitt i løpet av en periode på høyst ett år. Halden-utvalgets innstilling gir ingen nærmere begrunnelse for hvorfor ukearbeidstiden ble satt så lavt som til 36 timer uavhengig av arbeidstidsordning, eller hvorfor man bestemte at hvilepauser skulle regnes som arbeidstid. Arbeidsgiverrepresentantene i utvalget dissenterte på disse punktene:

«Utvalgets medlemmer Kåre D. Nielsen og Tom S. Vadholm slutter seg til flertallets uttalelser, bortsett fra forslaget om at alle grupper arbeidstakere som arbeider på kontinentalsokkelen bør ha samme begrensning i arbeidstidens lengde og at denne bør være 36 timer pr. uke i gjennomsnitt. I arbeidsmiljøloven § 46 punktene 2, 3 og 4 er inntatt arbeidstidsbestemmelser som omfatter alt arbeid som utføres på land. Bestemmelsene bør også bringes til anvendelse på kontinentalsokkelen. I de tilfeller det f.eks. dreier seg om helkontinuerlig skiftarbeid eller sammenlignbart turnusarbeid, vil arbeidstiden bli 36 timer pr. uke i gjennomsnitt i henhold til § 46 pkt. 4. På tilsvarende måte vil arbeidstiden bli 38 timer pr. uke i gjennomsnitt i den utstrekning forutsetningene for anvendelse av § 46 pkt. 3 foreligger og videre på samme måte med hensyn til § 46 pkt. 2.»

Samme utvalgsmedlemmer tok følgende dissens ved utforming av de konkrete særbestemmelser i NOU 1977:36:

«Utvalgets medlemmer Kåre D. Nielsen og Tom S. Vadholm fastholder sine dissenser i utvalgets utredning I, kap. V punkt 2.2 ... Dessuten foreslår de at forskriftenes § 8 2. ledd, 1. setning endres til å lyde: «Den alminnelige arbeidstid må ikke overstige 12 timer i døgnet og et antall timer pr. uke i gjennomsnitt over et tidsrom på høyst ett år tilpasset det som er bestemt i arbeidsmiljølovens § 46 nr. 2, 3 og 4». De foreslår

videre at følgende setning utgår i forskriftenes § 11, 1. ledd: «Hvilepausene skal medregnes i arbeidstiden»...»

Bestemmelsen om at hvilepausen skal medregnes i arbeidstiden ble forsøkt tatt opp under arbeidet i det senere Bull-utvalget, som foreslo å legge også de flyttbare innretningene under arbeidsmiljøloven. Da det imidlertid raskt ble konstatert uenighet blant utvalgets medlemmer ble spørsmålet lagt dødt.

Tariffavtalene fulgte den offentlige arbeidstidsreguleringen på 36 timer pr. uke frem til NHO og LO avtalte den generelle arbeidstidsnedsettelsen i 1987. Den vanlige arbeidstidsordningen offshore var på dette tidspunktet basert på 2-3-rotasjon (eventuelt 2-2-2-4) hvor oppholdsperiodene tilsvarte 2/5 av den totale tid og et årsverk på 1752 timer. Den generelle ordningen skulle nå være at lovens 36-timers uke tilsvarer 33,6 timer i tariffavtalene. Konsekvensen var at man måtte endre rotasjonen til såkalt 2-3-2-4, hvor man i en 11-ukers arbeidssyklus med to ukers oppholdsperioder på innretningen har vekselvis tre og fire uker fritid i land.

I 2000 avtalte NHO og LO innføring av den femte ferieuken og ble da enige om å redusere det tariffestede (netto) offshoreårsverket fra 1612 til 1582 timer. Man måtte da gå over til såkalt 2-4-rotasjon, som gir en ukentlig arbeidstid på 31,1 timer (28,5 timer eksklusive hvilepausen) og et årsverk på 1460 timer.

Arbeidstidsutvalget mener at sentrale tariffavtaler har langt større betydning for kostnadene på sokkelen enn lov og forskrift. Norges Rederiforbund mener dette er en feilslutning, da de særlige arbeidstidsreglene for sokkelvirksomheten er selve grunnmuren for tariffreguleringen, jf. redegjørelsen ovenfor. Det er vanskelig å se for seg hvordan arbeidsgiver skal kunne vinne gjennom med et krav om endring i arbeidstidsavtalene uten at det henger sammen med en politisk erkjennelse av et behov for «sektorharmonisering» på dette feltet.

Oppsummering og forslag

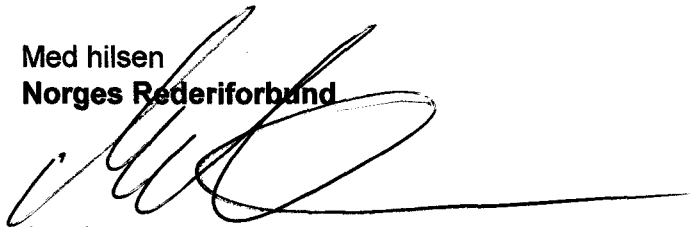
Dagens rotasjonsordning er et produkt av myndighetenes regelverk og de generelle, tverrsektorielle arbeidstids- og feriereformene som har funnet sted etter vedtagelsen av arbeidsmiljøloven i 1977. Samspillet mellom forskriftens rammer og tariffavtalene tilsier at det er behov for regulatoriske bidrag fra myndighetene. Særreglene for offshorearbeid gir en faktisk ukentlig arbeidstid på 33 timer i gjennomsnitt hvis arbeidstiden beregnes på samme måte som på land hvor hvilepausen holdes utenom. Det i dag vanskelig å se hvorfor det skal være slik. Et flertall av sokkelarbeidere har i dag rene dagstillinger og ville således hatt 38 eller 40 timers ukearbeidstid etter arbeidsmiljøloven. Dagens sokkelinstallasjoner har hotellstandard, og det er videre vanskelig å rettferdiggjøre at hvilepausene skal medregnes i arbeidstiden.

Norges Rederiforbund anmoder Arbeids- og sosialdepartementet om å fjerne særbestemmelsene om at hvilepauser skal medregnes i arbeidstiden og at den alminnelige arbeidstiden skal være 36 timer for alle uavhengig av arbeidstidsordning, jf. mindretallets forslag fra NOU 1977:36. Dette vil være i tråd med tiltak A2 i Petroleurstilsynets rapport «Flyt av flyttbare innretninger mellom kontinentalsokler i Nordsjøbassenget» avgitt av Petroleurstilsynet 1. juli 2015.

Avslutning

Norges Rederiforbund stiller gjerne i et møte med departementet dersom det er ønskelig å få en utdyping av våre synspunkter.

Med hilsen
Norges Rederiforbund

Are Gauslaa